

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE

I N F O R M A C I J A

**o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj
2017/18. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine**

Mostar, novembar/studeni 2017. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
1. OSNOVNE ŠKOLE	4
1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH po kantonima	4
1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu	14
2. SREDNJE ŠKOLE	18
2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH po kantonima	18
2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu	28
REZIME	32
PREPORUKE	33

UVOD

Informacija o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine je informativno-analitički dokument Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, čija je izrada planirana Programom rada Ministarstva za 2017. godinu, a ista će biti dostavljena Vladi Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje. Cilj izrade Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine je praćenje broja upisanih učenika u prvi razred osnovnih i srednjih škola i ukupnog broja učenika u osnovnim i srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine i po kantonima, te uporedno prikazivanje prikupljenih podataka u odnosu na četiri prethodne školske godine radi praćenja trenda povećanja, odnosno smanjenja broja učenika u petogodišnjem periodu.

U prvom dijelu Informacije će biti predstavljeni i analizirani podaci o broju upisanih učenika u prvi razred osnovnih škola i ukupnom broju učenika u osnovnim školama za svaki kanton u Federaciji BiH, a zatim i zbirni podaci za Federaciju BiH. Pored navedenog, u prvom dijelu Informacije će se navesti i podaci o broju djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja, što je obaveza proizašla iz člana 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ br. 88/07). U drugom dijelu Informacije će biti predstavljeni i analizirani podaci o broju učenika upisanih u prvi razred srednjih škola i ukupnom broju učenika u srednjim školama po kantonima, a zatim i zbirni podaci za Federaciju BiH. Na kraju Informacije prezentirat će se rezime najvažnijih pokazatelja i zaključaka Informacije, te preporuke na koji način se može unaprijediti stanje u osnovnom i srednjem obrazovanju sa aspekta pokazatelja o trendovima smanjenja odnosno povećanja broja učenika u osnovnim i srednjim školama u Federaciji BiH.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini, ali se uvodilo neujednačenom dinamikom po kantonima. Od školske 2009/10. godine ono se provodi u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2017/18. godini počela je 4. septembra 2017. godine u svim kantonima u Federaciji BiH.

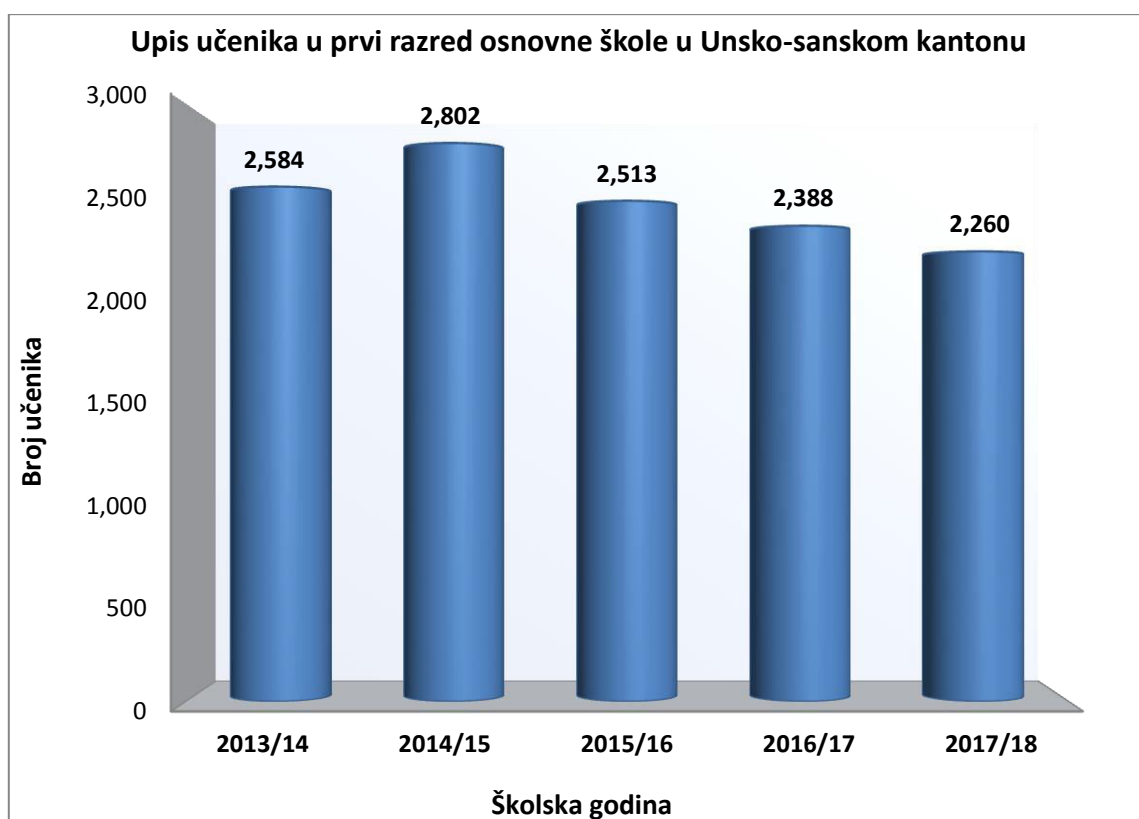
Za izradu Informacije korišteni su podaci Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i Federalnog zavoda za statistiku, dok smo podatke za Zapadnohercegovački kanton, Srednjobosanski kanton, Kanton 10 i Posavski kanton preuzeli iz sredstava javnog informiranja.

1. OSNOVNE ŠKOLE

1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini, upisano je **2.260** učenika, što je manje za 128 učenika, odnosno 5,36% u odnosu na prethodnu školsku godinu.



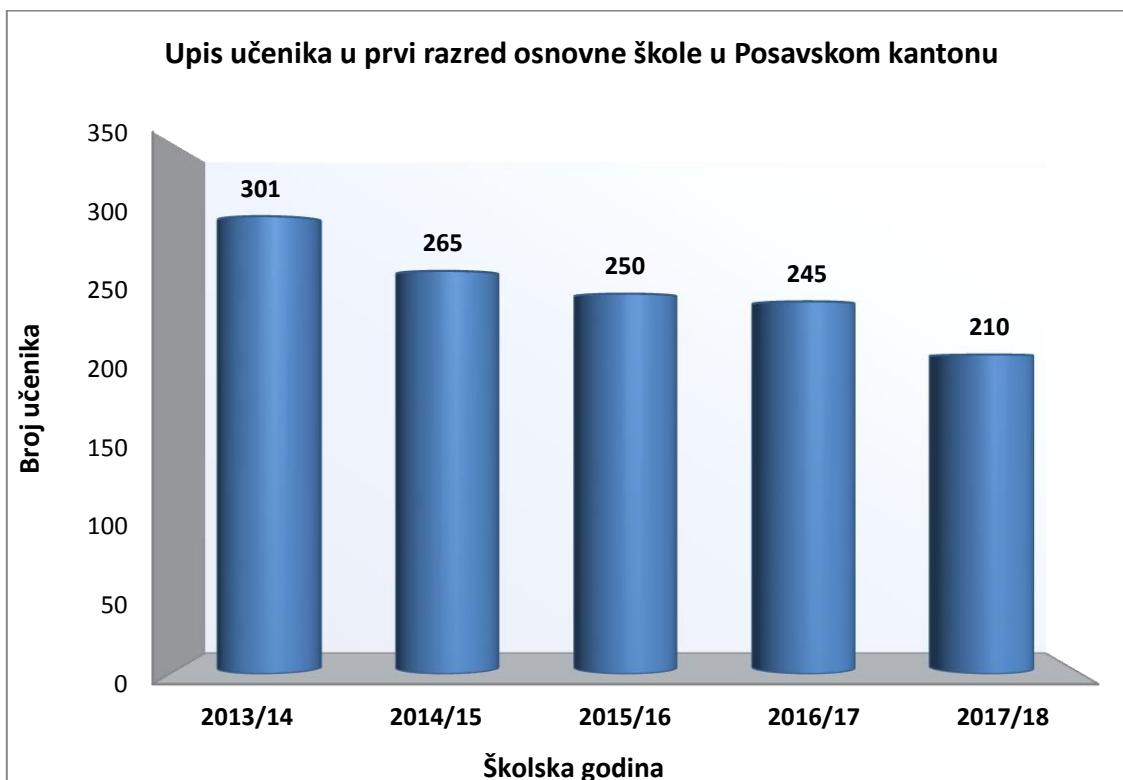
Ukoliko analiziramo podatke o upisu učenika u posljednjem petogodišnjem periodu, ustanovit ćemo da je u školskoj 2017/18. godini broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole smanjen za 324 učenika ili 12,54% u odnosu na školsku 2013/14. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja. Može se također primijetiti da je u posmatranom periodu broj upisanih učenika fluktuirao sa trendom pada u posljednje tri godine.

Prema podacima resornog kantonalnog ministarstva, od 2.260 učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola, njih 494 je bilo obuhvaćeno predškolskim odgojem i obrazovanjem u godini prije polaska u osnovnu školu, što predstavlja obuhvat od 21,86%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini u Unsko-sanskom kantonu je **21.947**.

Posavski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini, upisano je **210** učenika, što je za 35 učenika ili 14,29% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



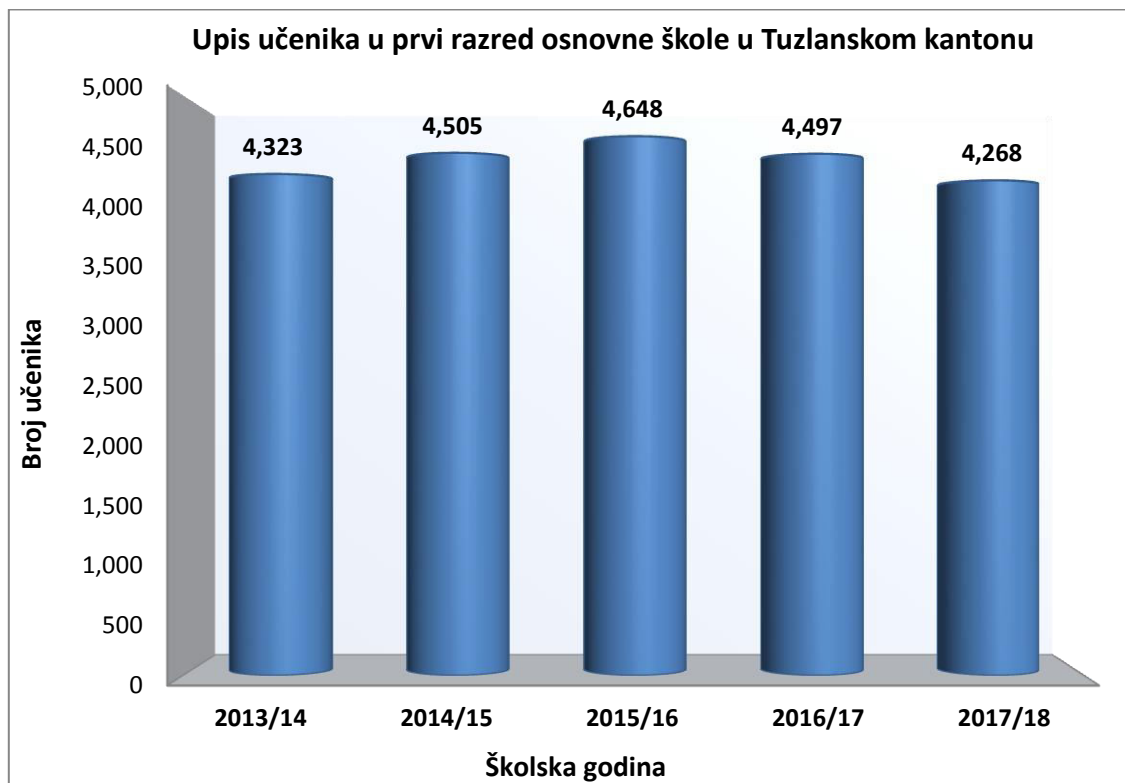
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj upisanih učenika bilježi kontinuiran trend pada. Poređenjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u tekućoj u odnosu na školsku 2013/14. godinu, ustanovljeno je da je ove školske godine upisan 91 učenik manje, što predstavlja smanjenje za 30,23%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini u Posavskom kantonu je **2.450**.

Tuzlanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini, upisano je **4.268** učenika, što je 229 učenika ili 5,09% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



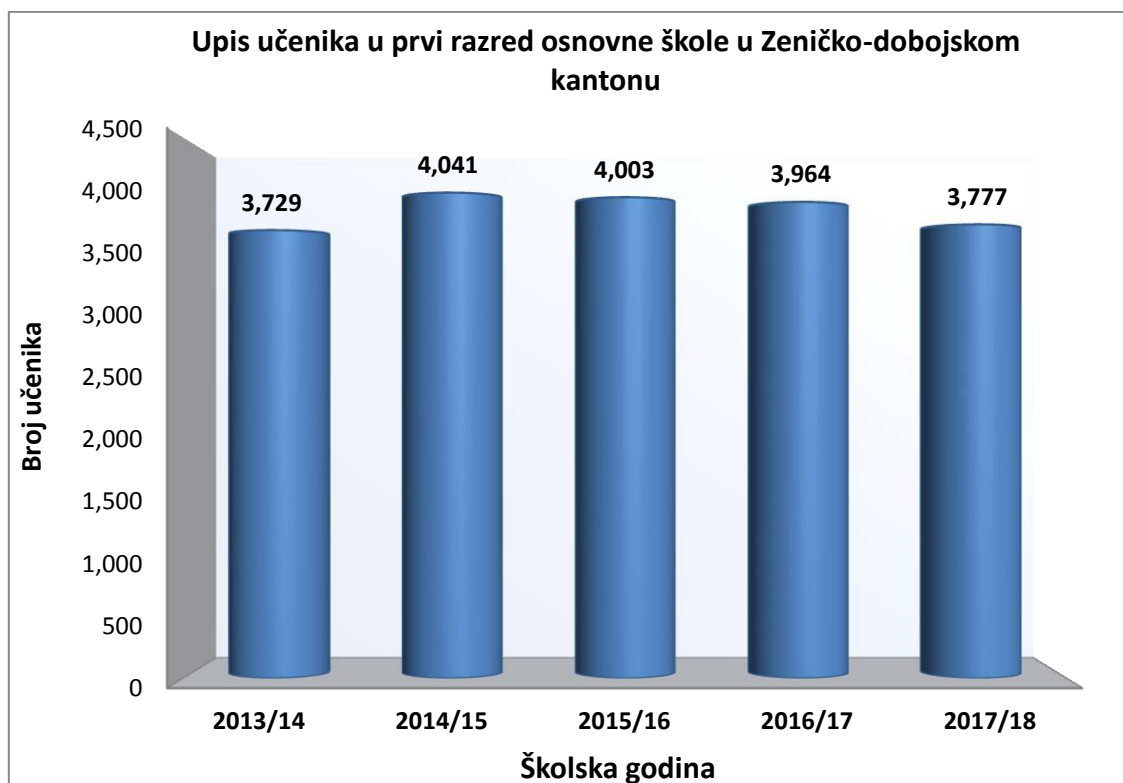
Posmatramo li petogodišnji period, broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Tuzlanskom kantonu je rastao do školske 2015/16. godine, a od 2016/17. godine se počeo smanjivati. Ukoliko uporedimo podatak o broju upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u tekućoj u odnosu na školsku 2013/14. godinu, može se vidjeti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 55 ili 1,27%.

Vrijedno je spomenuti da je od 4.268 učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, njih 4.054 bilo uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u školu, što predstavlja obuhvat od 94,72%. Razlog zašto je više djece upisalo prvi razred osnovne škole u odnosu na broj djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja su migracije, odnosno doseljavanje određenog broja djece školskog uzrasta iz drugih sredina na područje Tuzlanskog kantona.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini u Tuzlanskom kantonu je **39.776**.

Zeničko-dobojski kanton

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **3.777** učenika. U poređenju sa prošlom školskom godinom, u tekućoj je upisano 187 učenika manje, odnosno 4,72%.



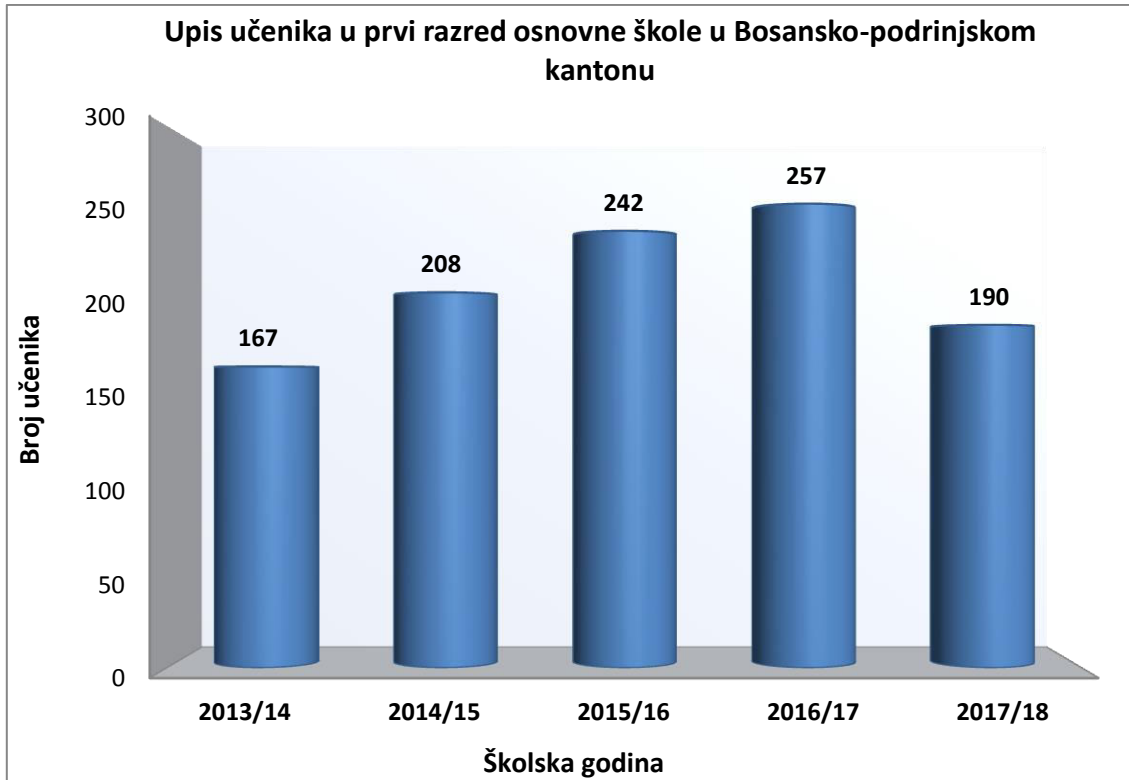
Posmatranjem grafičkog prikaza podataka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, može se primijetiti da je broj učenika fluktuirao u petogodišnjem periodu. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini je za 48 učenika ili 1,29% veći u odnosu na školsku 2013/14. godinu.

Broj djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja je 3.132, što predstavlja obuhvat od 82,92%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2017/18. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **33.630**.

Bosansko-podrinjski kanton Goražde

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **190** učenika, što je 67 učenika manje u odnosu na prethodnu školsku godinu i predstavlja smanjenje za 26,07%.



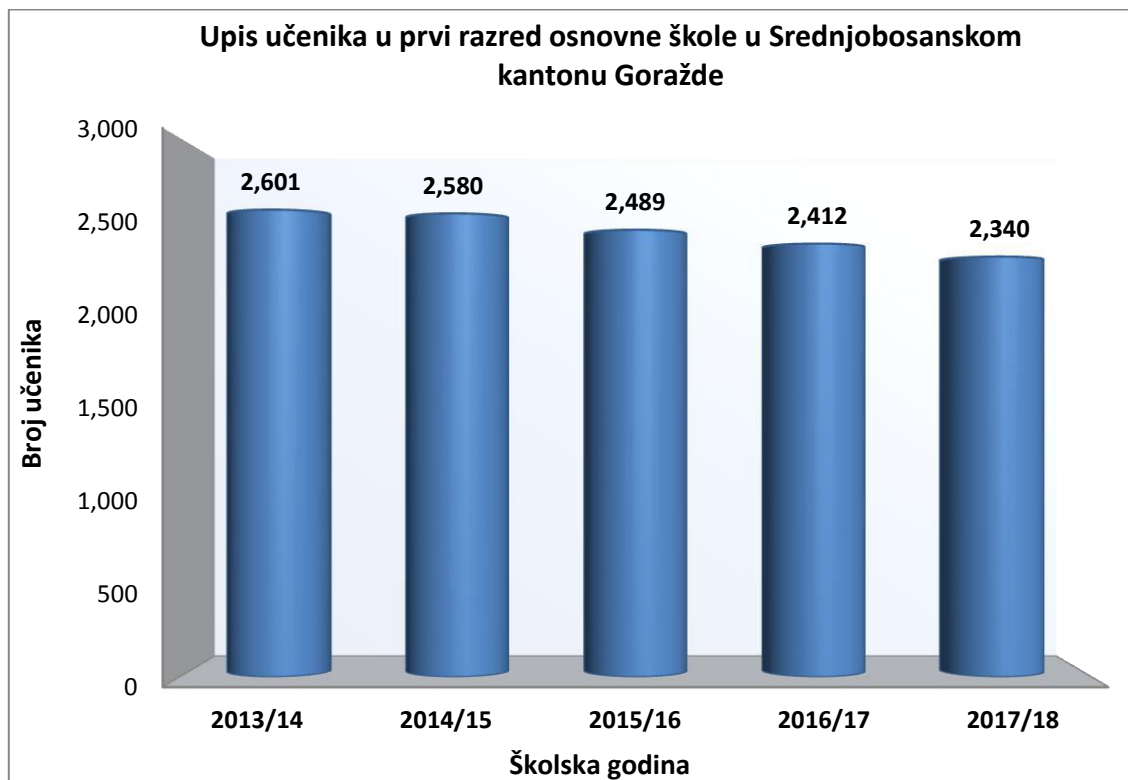
Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde u posmatranom petogodišnjem periodu bilježio je rast do školske 2016/17. godine, ali je u školskoj 2017/18. godini zabilježen pad broja upisanih učenika za 67 učenika u odnosu na prethodnu školsku godinu. U tekućoj školskoj godini, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2013/14. godina) veći je za 23 učenika ili 13,77%.

Svi učenici upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini su bili uključeni u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde iznosi 100%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde u školskoj 2017/18. godini je **1.885**.

Srednjobosanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2017/18. godini, upisano je **2.340** učenika, što je za 72 učenika ili 2,99% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



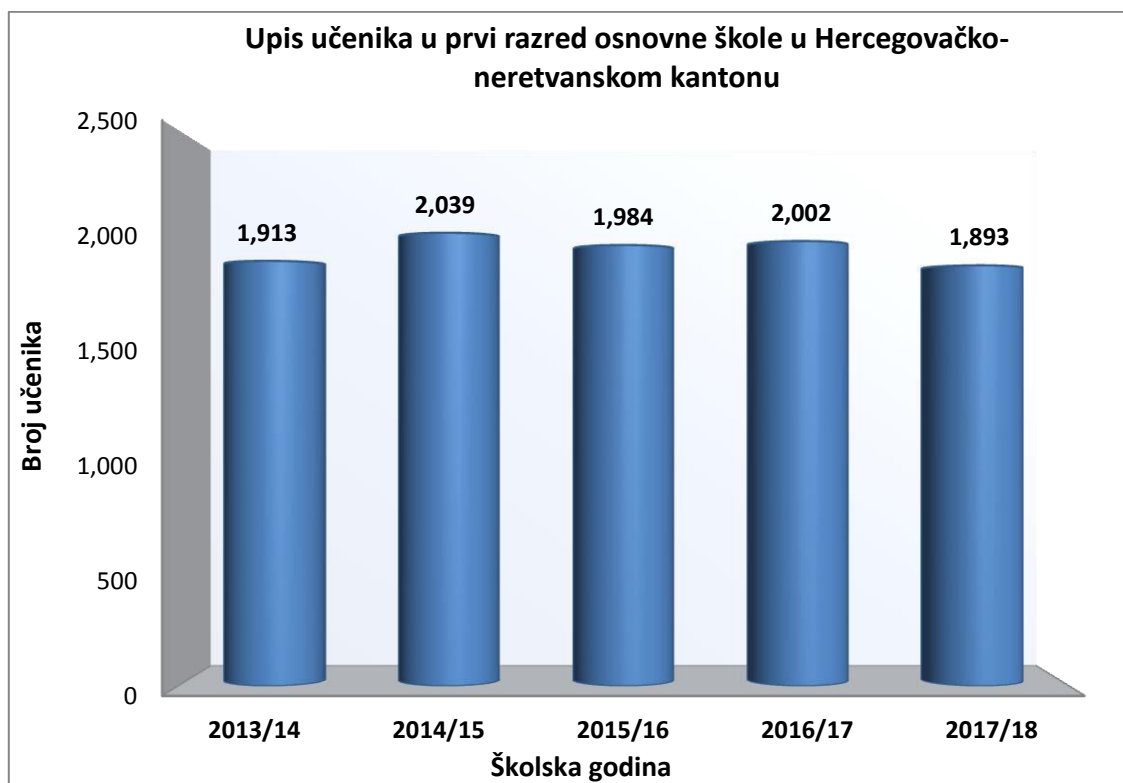
Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika prvih razreda osnovne škole u petogodišnjem periodu, može se uočiti trend smanjenja broja učenika. Poređenjem broja učenika upisanih u prvi razred u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2013/14. godina), vidi se da se broj učenika prvih razreda smanjio za 261 učenika ili 10,03%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Srednjobosanskom kantonu u školskoj 2017/18. godini je **20.880**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisana su **1.893** učenika, što predstavlja smanjenje za 109 učenika ili 5,44% u odnosu na prethodnu školsku godinu.



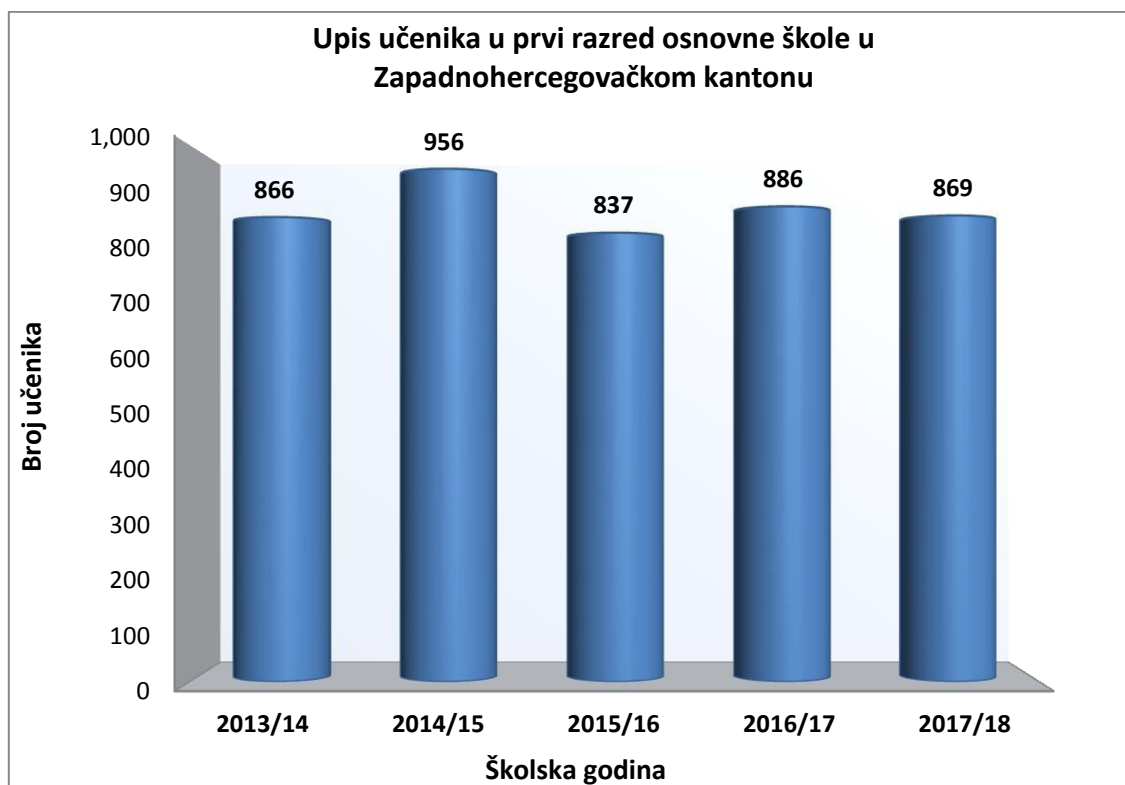
Posmatranjem kretanja broja učenika u petogodišnjem periodu, može se uočiti da je broj učenika prvog razreda blago fluktuirao, a u petogodišnjem periodu zabilježeno je smanjenje za 20 učenika ili 1,05%.

U godini prije polaska u školu, 350 djece ovog uzrasta ili 18% je bilo uključeno u cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama, a još 106 djece u pripremne programe koji se realiziraju u tri predškolske ustanove na području ovog kantona za djecu koja nisu uključena u redovne programe. Pored navedenog, organizirani su i kraći programi pripreme za školu za 80 djece od strane NGO SOS Dječija sela Mostar i Prvi pupoljci Stolac.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2017/18. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **17.422**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **869** učenika, što predstavlja smanjenje za 17 učenika ili 1,92% u odnosu na prethodnu školsku godinu.



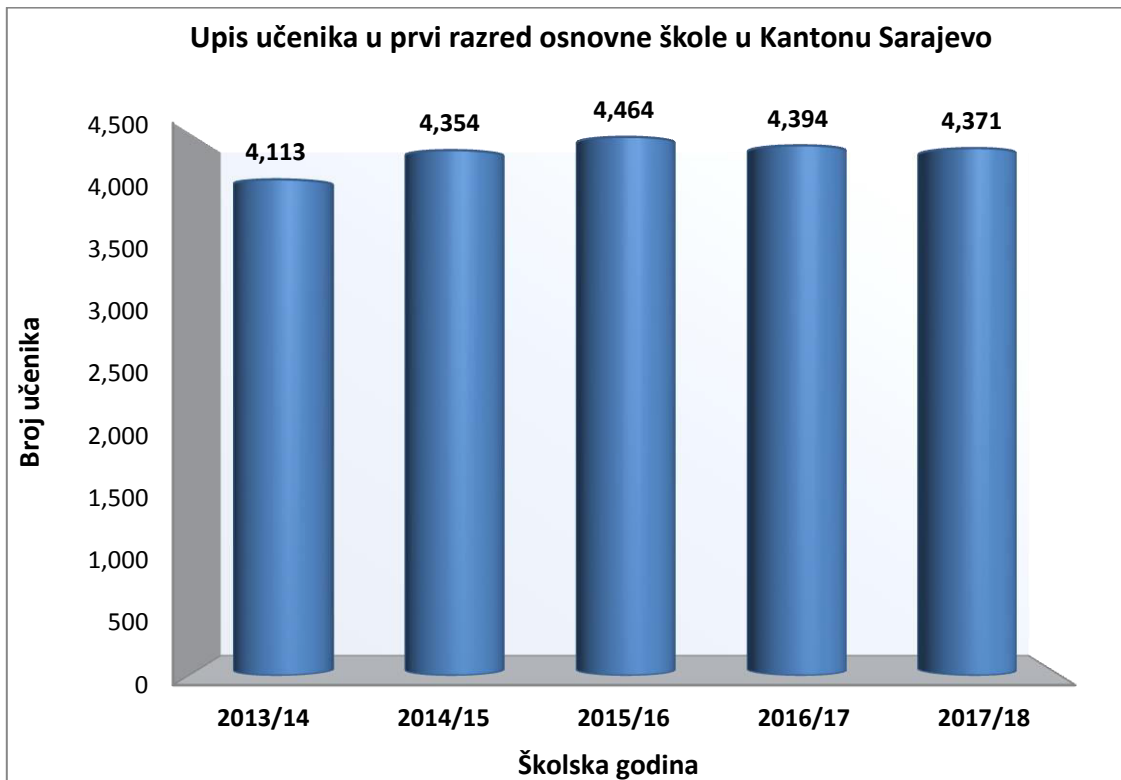
Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, uočiti ćemo da je u Zapadnohercegovačkom kantonu broj upisanih učenika fluktuirao, a u posmatranom periodu se povećao za 3 učenika ili 0,35%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2017/18. godini u Zapadnohercegovačkom kantonu je **8.207**.

Kanton Sarajevo

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisan je **4.371** učenik, što je 23 učenika ili 0,52% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



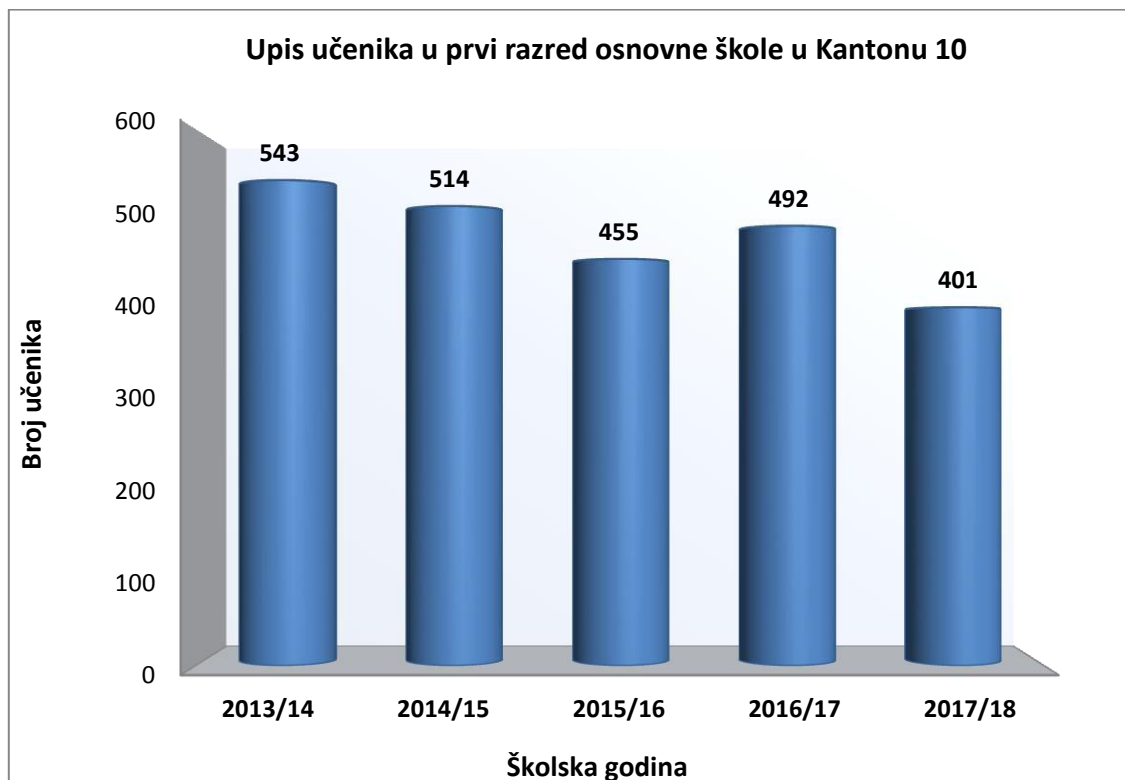
Kao što se može vidjeti iz grafikona koji prikazuje kretanje broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, broj učenika se povećavao do školske 2015/16. godine, ali u školskoj 2016/17. i 2017/18. godini, primjetno je blago smanjenje broja upisanih učenika. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na školsku 2013/14. godinu, može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda u posmatranom petogodišnjem periodu povećao za 258 ili 6,27%.

Od 4.371 učenika, koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini, njih 2.526 ili 57,79% bilo je uključeno u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2017/18. godini je **36.759**.

Kanton 10

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred osnovne škole upisan je **401** učenik, što je 91 učenik ili 18,5% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



Iz grafikona iznad može se vidjeti da je broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u proteklih pet godina fluktuirao sa tendencijom smanjenja broja učenika. Ukoliko uporedimo podatak o broju učenika prvog razreda u tekućoj školskoj godini sa podatkom iz školske 2013/14. godine, može se zaključiti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 142 učenika ili 26,15%.

U ovom kantonu realizira se obavezan program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, a obuhvat djece ovim programom je skoro potpun.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu 10 u školskoj 2017/18. godini je **4.723**.

1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2017/18. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 1: Broj učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2017/18. godini

Redni broj	Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno:
1.	Unsko-sanski	2.260	21.947
2.	Posavski	210	2.450
3.	Tuzlanski	4.268	39.776
4.	Zeničko-dobojski	3.777	33.630
5.	Bosansko-podrinjski	190	1.885
6.	Srednjobosanski	2.340	20.880
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.893	17.422
8.	Zapadnohercegovački	869	8.207
9.	Kanton Sarajevo	4.371	36.759
10.	Kanton 10	401	4.723
Σ Federacija BiH		20.579	187.679

Izvor: Podaci u tabeli 1 prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja

Tabela 2: Pregled kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2013/14 – 2017/18. godina

Redni broj	Kanton	Školska godina					Povećanje/ smanjenje	% promjene (f/a)·100%
		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18		
		a	b	c	d	e	f	g
1.	Unsko-sanski	2.584	2.802	2.513	2.388	2.260	-324	-12,54%
2.	Posavski	301	265	250	245	210	-91	-30,23%
3.	Tuzlanski	4.323	4.505	4.648	4.497	4.268	-55	-1,27%
4.	Zeničko-dobojski	3.729	4.041	4.003	3.964	3.777	48	1,29%
5.	Bosansko-podrinjski	167	208	242	257	190	23	13,77%
6.	Srednjobosanski	2.601	2.580	2.489	2.412	2.340	-261	-10,03%
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.913	2.039	1.984	2.002	1.893	-20	-1,05%
8.	Zapadnohercegovački	866	956	837	886	869	3	0,35%
9.	Kanton Sarajevo	4.113	4.354	4.464	4.394	4.371	258	6,27%
10.	Kanton 10	543	514	455	492	401	-142	-26,15%
Σ Federacija BiH		21.140	22.264	21.885	21.537	20.579	-561	-2,65%

Izvor: Podaci u tabeli 2 za školsku 2013/14, 2014/15, 2015/16. i 2016/17. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 201/2014, 217/2015, 235/2016. i 250/2017. Podaci koji se odnose na školsku 2017/18. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja.



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

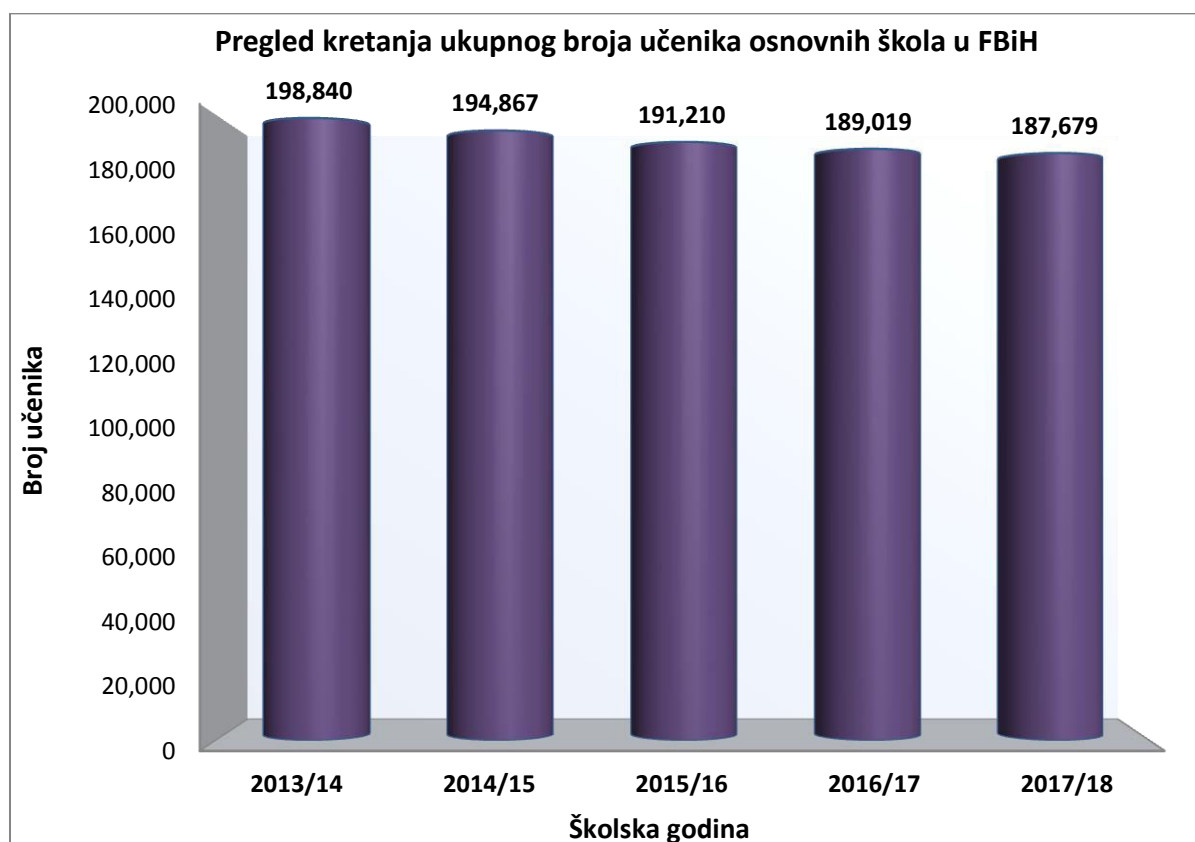
Analiza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2013/14. godine do školske 2017/18. godine ukazuje na fluktuaciju broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 561 učenika ili 2,65%.

Ukoliko analiziramo podatke iz tabele 2, evidentno je da je u posljednjih pet školskih godina došlo do smanjenja broja upisanih učenika u 6 kantona, a u 4 kantona zabilježeno je povećanje broja učenika. Ukoliko posmatramo procentualne pokazatelje o povećanju i smanjenju broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, uočiti ćemo da je najznačajnije povećanje broja učenika zabilježeno u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde (13,77%), a rast se bilježi i u Kantonu Sarajevo (6,27%), te Zeničko-dobojskom (1,29%) i Zapadnohercegovačkom kantonu (0,35%). Najznačajnije smanjenje broja upisanih učenika zabilježeno je u Posavskom kantonu (-30,23%) i Kantonu 10 (-26,15%).

Tabela 3: Pregled kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2013/14 – 2017/18. godina

Redni broj	Kanton	Školska godina					Povećanje/ smanjenje e-a	% promjene (f/a)·100%
		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18		
		a	b	c	d	e	f	g
1.	Unsko-sanski	25.758	24.602	23.618	22.764	21.947	-3.811	-14,80%
2.	Posavski	3.061	2.790	2.621	2.431	2.450	-611	-19,96%
3.	Tuzlanski	40.028	39.838	39.416	38.927	39.776	-252	-0,63%
4.	Zeničko-dobojski	35.228	34.602	34.089	34.371	33.630	-1.598	-4,54%
5.	Bosansko-podrinjski	2.061	1.950	1.908	1.929	1.885	-176	-8,54%
6.	Srednjobosanski	23.671	22.957	22.020	21.547	20.880	-2.791	-11,79%
7.	Hercegovačko-neretvanski	18.283	18.213	17.785	17.365	17.422	-861	-4,71%
8.	Zapadnohercegovački	8.754	8.537	8.401	7.961	8.207	-547	-6,25%
9.	Kanton Sarajevo	36.483	36.143	35.717	36.789	36.759	276	0,76%
10.	Kanton 10	5.513	5.235	5.141	4.935	4.723	-790	-14,33%
∑ Federacija BiH		198.840	194.867	191.210	189.019	187.679	-11.161	-5,61%

Izvor: Podaci u tabeli 3 za školsku 2013/14, 2014/15, 2015/16. i 2016/17. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 201/2014, 217/2015, 235/2016. i 250/2017. Podaci koji se odnose na školsku 2017/18. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja.



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

Analiza kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od školske 2013/14. do školske 2017/18. godine ukazuje na kontinuirano smanjenje broja učenika osnovnih škola. Prema zbirnim podacima za Federaciju BiH, broj učenika osnovnih škola se u petogodišnjem periodu smanjio za **11.161** učenika ili **5,61%**.

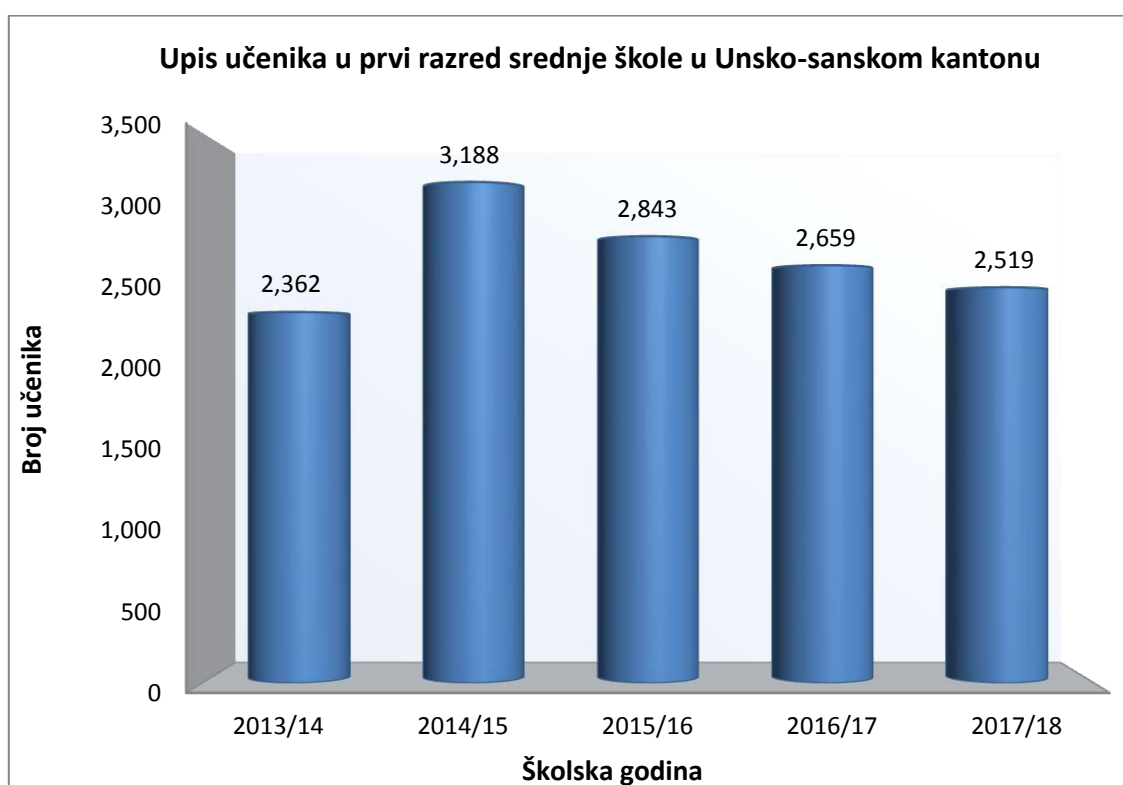
Smanjenje broja učenika osnovnih škola evidentno je u devet kantona u Federaciji BiH, a jedino Kanton Sarajevo bilježi pozitivan trend, odnosno povećanje za 276 učenika ili 0,76% u petogodišnjem periodu. Smanjenje ukupnog broja učenika osnovnih škola, ukoliko razmatramo procentualne podatke, je najizraženije u Posavskom (-19,96%), Unsko-sanskom kantonu (-14,80%) i Kantonu 10 (-14,33%).

2. SREDNJE ŠKOLE

2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Unsko-sanskom kantonu bilo je predviđeno 3.236 mjesta za upis u javne srednjoškolske ustanove, a upisano je **2.519** učenika, što je 717 učenika ili 22,16% manje od planiranog broja. U odnosu na prošlu školsku godinu, upisano je 140 učenika manje, odnosno 5,27%.



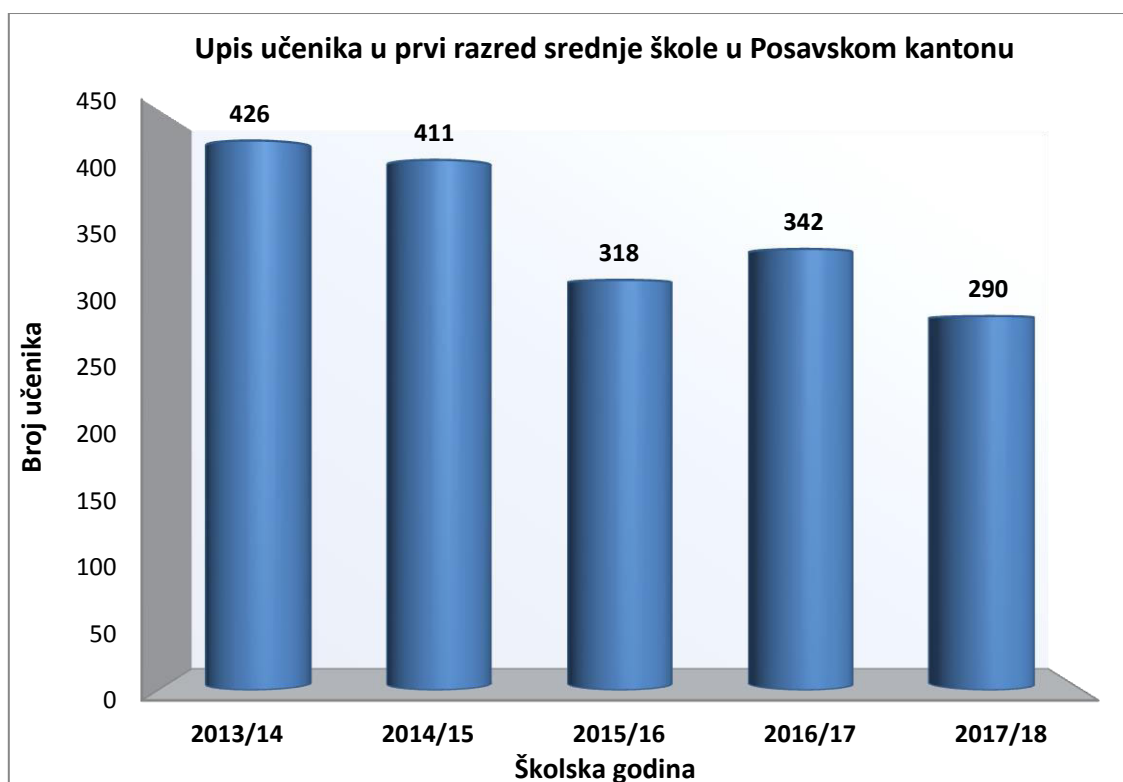
Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, evidentno je da je broj upisanih učenika značajno fluktuirao. Najveći broj upisanih učenika bio je u školskoj 2014/15. godini, kada je upisano 3.188 učenika. S druge strane, najmanji broj upisanih učenika (2.362) zabilježen je u školskoj 2013/14. godini, kada je u prvi razred srednje škole bila upisana prva generacija učenika koji su pohađali osnovnu školu po devetogodišnjem programu, a to je bila generacija sa znatno manjim brojem učenika.

Upoređujući broj upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2013/14. godina), prisutno je povećanje broja upisanih učenika za 157, što u procentima iznosi 6,65%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Unsko-sanskom kantonu u školskoj 2017/18. godini je **9.570**.

Posavski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2017/18. godini bilo je predviđeno 305 mjesta, a upisano je **290** učenika, što je 15 učenika ili 4,92% manje od planiranog broja mjesta. U odnosu na prethodnu školsku godinu, u tekućoj školskoj godini upisano je 52 učenika manje, odnosno 15,20%.

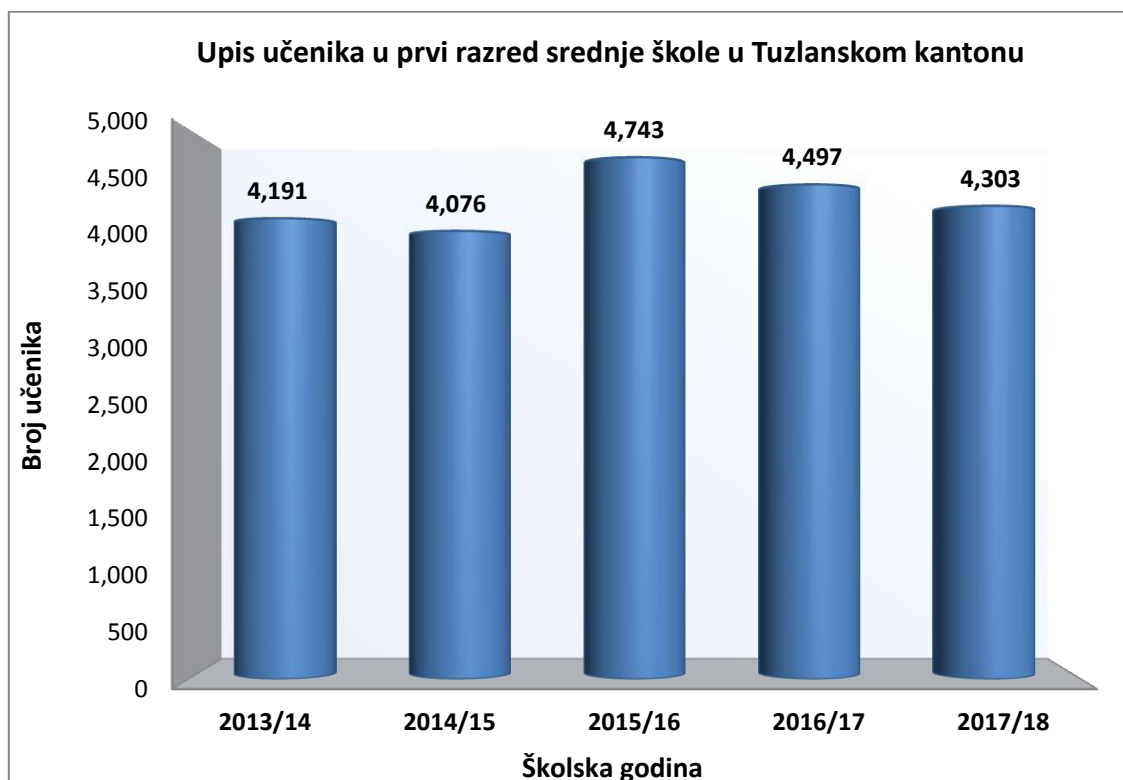


Kada se posmatra petogodišnji period, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole fluktuiira uz značajan trend pada. Najveći broj učenika (426) upisan je u godini početka perioda posmatranja, dok je najmanji broj upisanih učenika (290) zabilježen u aktuelnoj školskoj godini, što je manje i od broja upisanih učenika u školskoj 2015/16. godini kada je upisana prva generacija učenika koja je u ovom kantonu pohađala devetogodišnju osnovnu školu. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2013/14. godina), evidentno je da se broj učenika smanjio za 136 ili 31,92%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Posavskom kantonu je **1.350**.

Tuzlanski kanton

Planom upisa u prvi razred srednjih škola Tuzlanskog kantona za školsku 2017/18. godinu bilo je predviđeno 5.987 mjesta za upis, a upisana su **4.303** učenika, što je za 1.684 ili 28,13% učenika manje od planiranog broja. U odnosu na prethodnu školsku godinu, kada je u prvi razred bilo upisano 4.497 učenika, ove školske godine upisana su 194 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 4,31%.



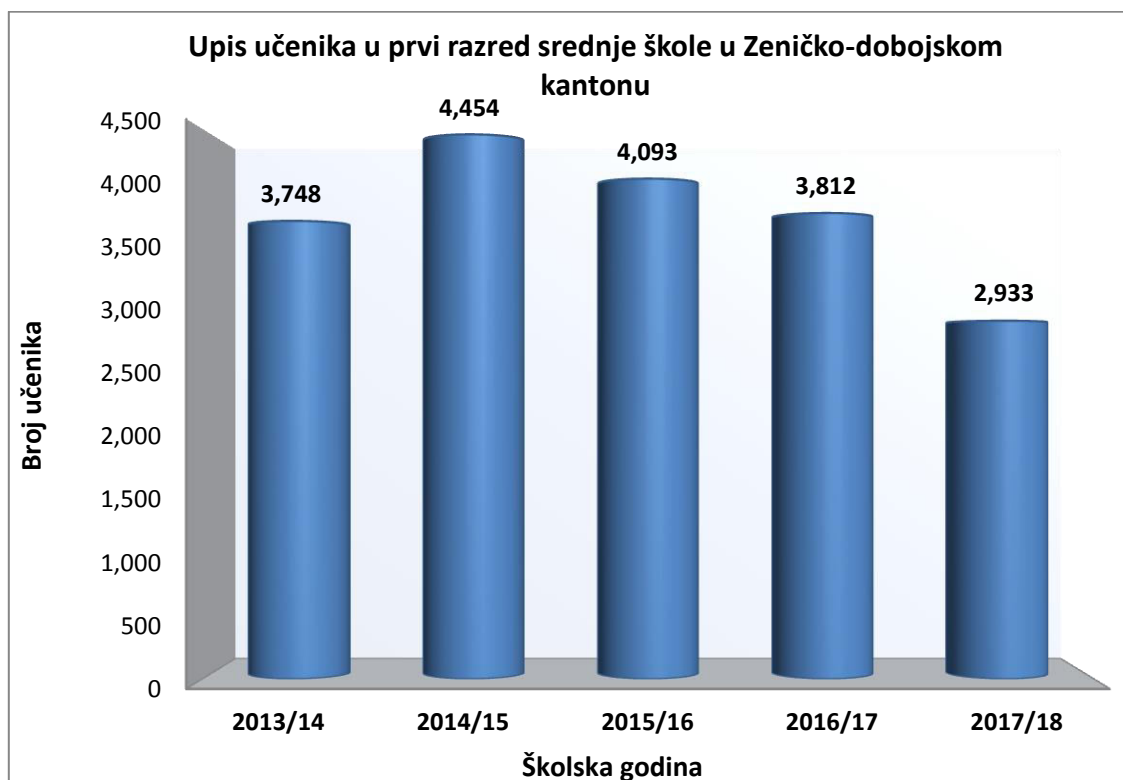
Kada je u pitanju petogodišnji period, broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Tuzlanskom kantonu je fluktuirao. Najveći broj upisanih učenika bio je u školskoj 2015/16. godini, kada su upisana 4.743 učenika. S druge strane, u školskoj 2013/14. i 2014/15. godini, zabilježen je manji broj upisanih učenika (4.191 i 4.076, respektivno), kada je u prvi razred srednje škole bila upisana prva, odnosno druga generacija učenika koji su pohađali osnovnu školu po devetogodišnjem programu. Upoređujući podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini sa podatkom početka perioda posmatranja (školska 2013/14. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika povećao za 112 učenika ili 2,67%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Tuzlanskom kantonu je **16.049**.

Zeničko-dobojski kanton

U prvi razred srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona u školskoj 2017/18. godini upisana su **2.933** učenika, što je 34,16% manje od planiranog broja.

Upoređujući broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u ovoj školskoj godini s onim iz prethodne godine, može se vidjeti da je došlo do smanjenja broja upisanih učenika za 879 ili 23,06%.



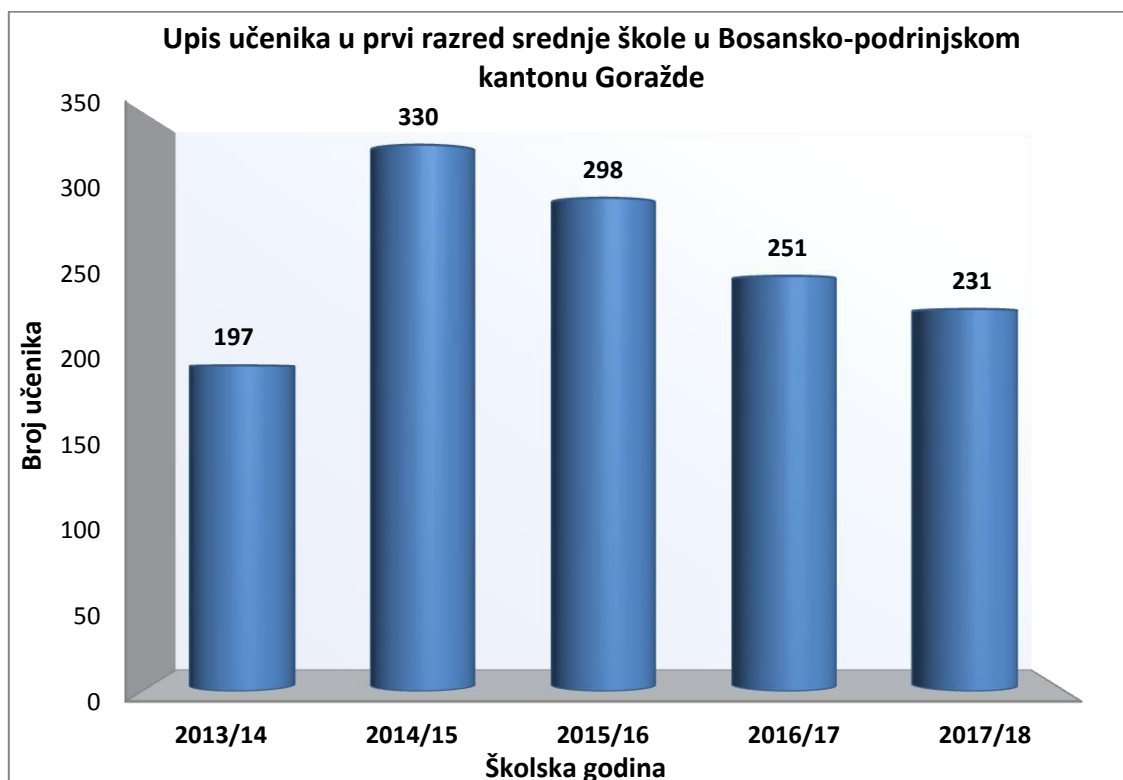
Što se tiče petogodišnjeg perioda, broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole fluktuirao je i u Zeničko-dobojskom kantonu sa značajnim padom u aktuelnoj školskoj godini. Upoređujući podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini sa podatkom od početka perioda posmatranja (školska 2013/14. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika smanjio za čak 815 učenika ili 21,74%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u školskoj 2017/18. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **13.910**.

Bosansko-podrinjski kanton Goražde

U prvi razred srednje škole u školskoj 2017/18. godini upisan je **231** učenik, što je prema informacijama resornog kantonalnog ministarstva za 11 učenika, odnosno 5% više od planiranog broja za ovu školsku godinu.

U odnosu na školsku 2016/17. godinu, kada je bio upisan 251 učenik, u tekućoj školskoj godini upisano je 20 učenika manje ili 7,97%.



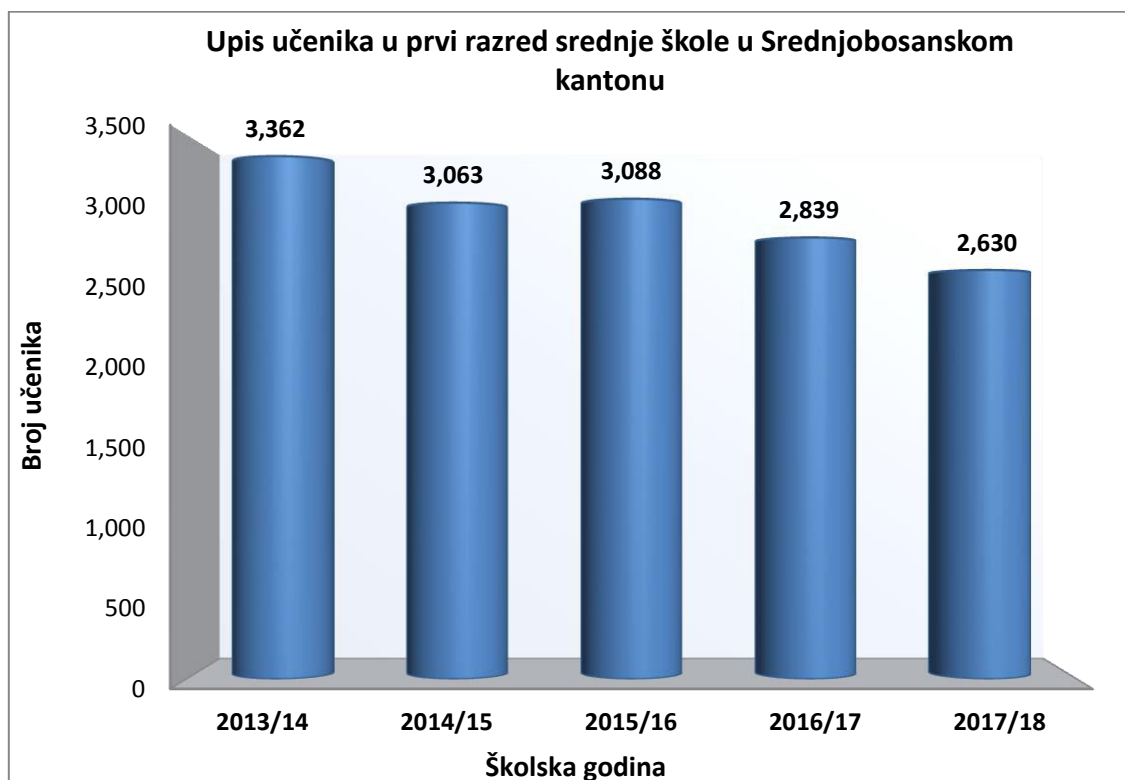
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole je fluktuirao sa tendencijom pada. U školskoj 2013/14. godini, upisan je najmanji broj učenika u petogodišnjem periodu, čemu je razlog da je tada upisana prva generacija učenika koji su pohađali osnovnu školu po devetogodišnjem programu sa znatno manjim brojem učenika. Poređenjem podataka o upisu učenika iz tekuće školske godine sa podacima zabilježenim na početku perioda posmatranja (školska 2013/14. godina), broj učenika koji su ove školske godine upisani u prvi razred srednje škole veći je za 34 učenika ili 17,26%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde je **976**.

Srednjobosanski kanton

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred srednjih škola upisano je **2.630** učenika, a Planom upisa bilo je predviđeno 4.013 mjesta za upis, što znači da su upisana 1.383 učenika ili 34,46% manje nego što je bilo planirano.

U poređenju sa prethodnom školskom godinom, u tekućoj školskoj godini upisano je 209 učenika manje ili 7,36%.

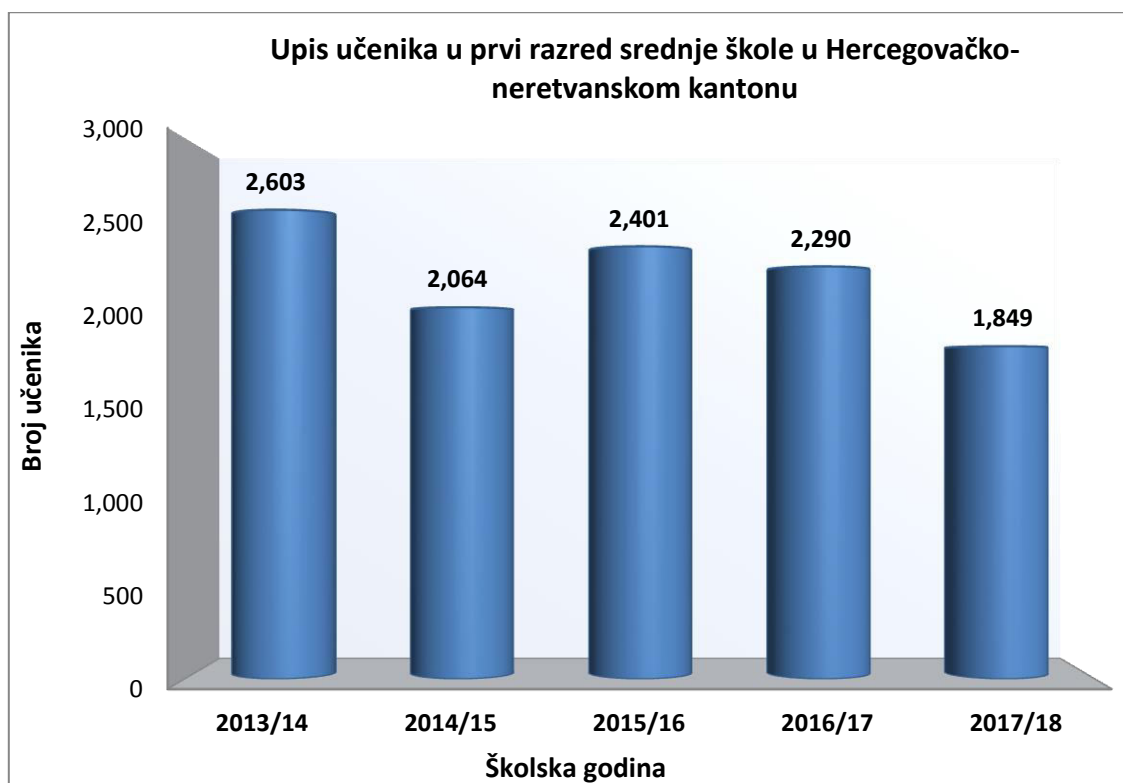


Posmatramo li kretanje broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, uočljiv je značajan trend pada sa blagim izuzetkom u školskoj 2015/16. godini. Upoređujući podatak o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u ovoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja, može se izračunati da je došlo do smanjenja broja učenika za 732, što u procentima iznosi 21,77%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Srednjobosanskom kantonu je **10.401**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U prvi razred srednjih škola u Hercegovačko-neretvanskom kantonu upisano je **1.849** učenika u školskoj 2017/18. godini, što je manje za 689 učenika ili 27,15% od planiranog broja. U odnosu na prethodnu školsku godinu upisan je 441 učenik manje, što čini procentualno smanjenje od 19,26%.

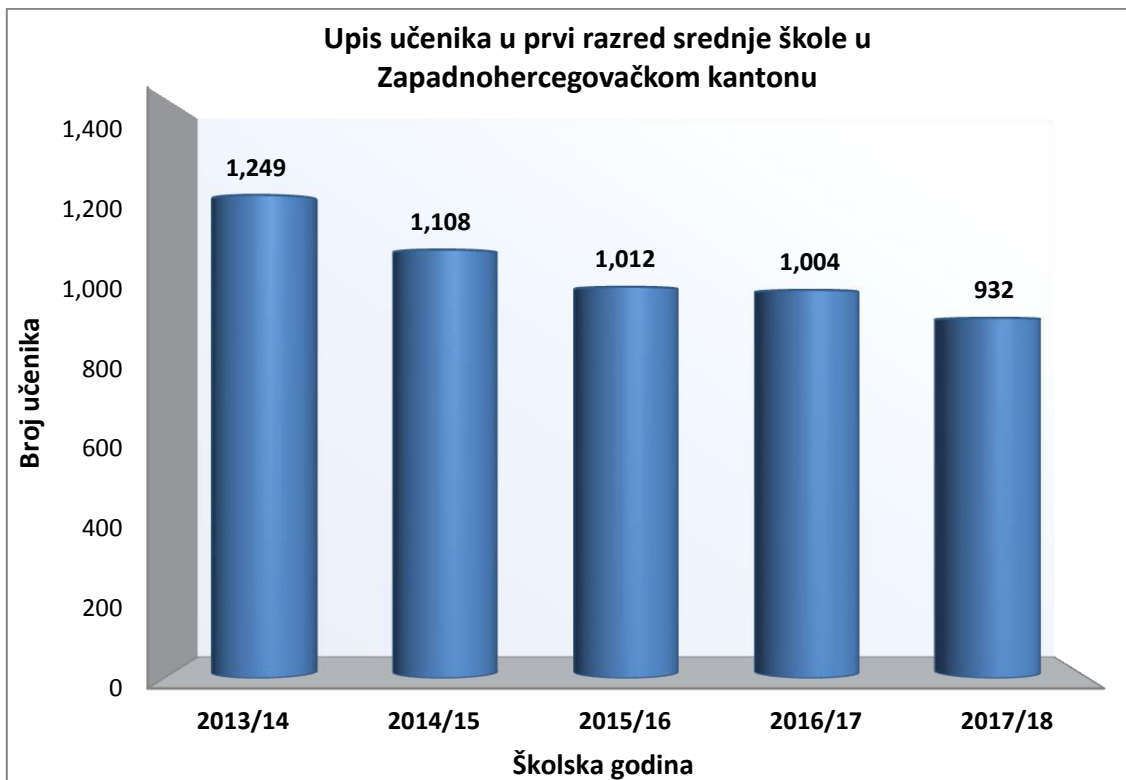


U posmatranom periodu, broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je fluktuirao sa trendom pada. U tekućoj školskoj godini broj upisanih je manji za 754 ili 28,97% učenika u odnosu na školsku 2013/14. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **7.796**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred srednje škole u Zapadnohercegovačkom kantonu upisana su 932 učenika, što je 72 učenika ili 7,17% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. Što se tiče planiranog broja učenika u aktuelnoj školskoj godini, upisano je 388 učenika manje, odnosno 29,39%.

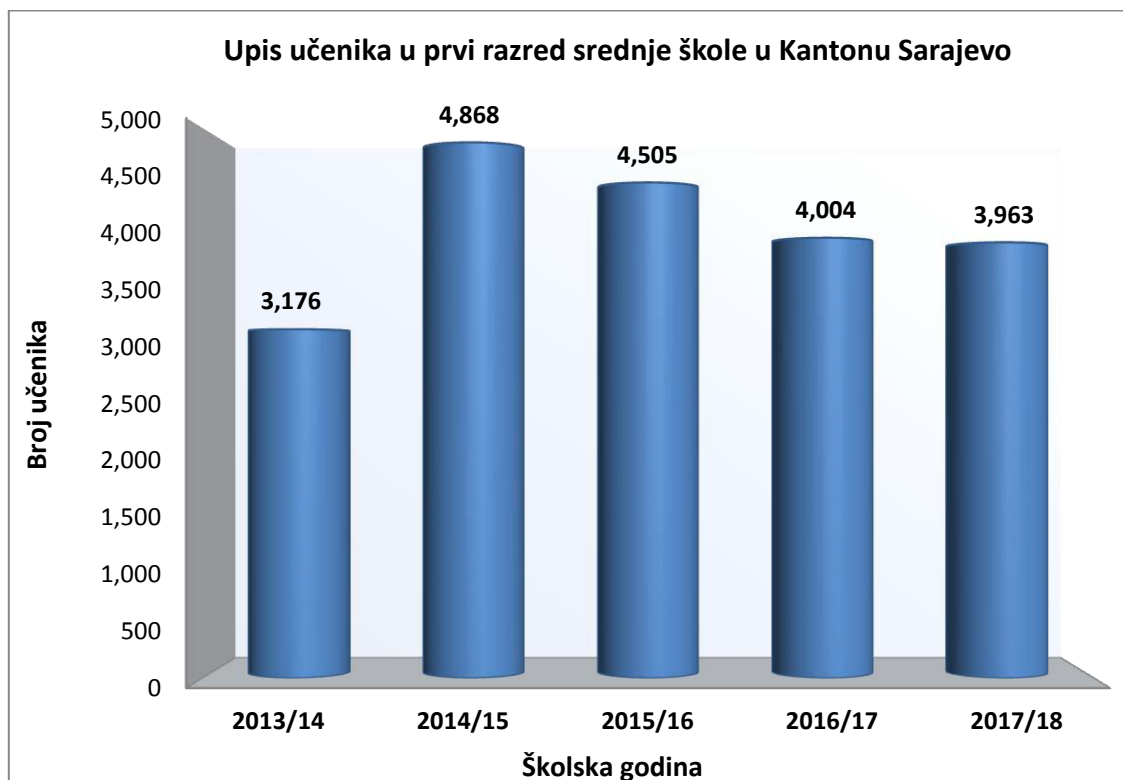


Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole, vidljivo je kontinuirano smanjenje broja učenika upisanih u srednje škole u ovom kantonu. U tekućoj školskoj godini u srednje škole u Zapadnohercegovačkom kantonu upisano je 317 učenika manje, odnosno 25,38% u odnosu na školsku 2013/14. godinu.

Ukupan broj učenika u srednjim školama u Zapadnohercegovačkom kantonu u školskoj 2017/18. godini je **3.754**.

Kanton Sarajevo

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred srednjih škola Kantona Sarajevo upisana su ukupno **3.963** učenika, što skoro u potpunosti odgovara planiranom broju. Upoređivanjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini sa podatkom iz prošle godine, da se ustanoviti da je ove školske godine upisan 41 učenik manje, odnosno 1,02%.



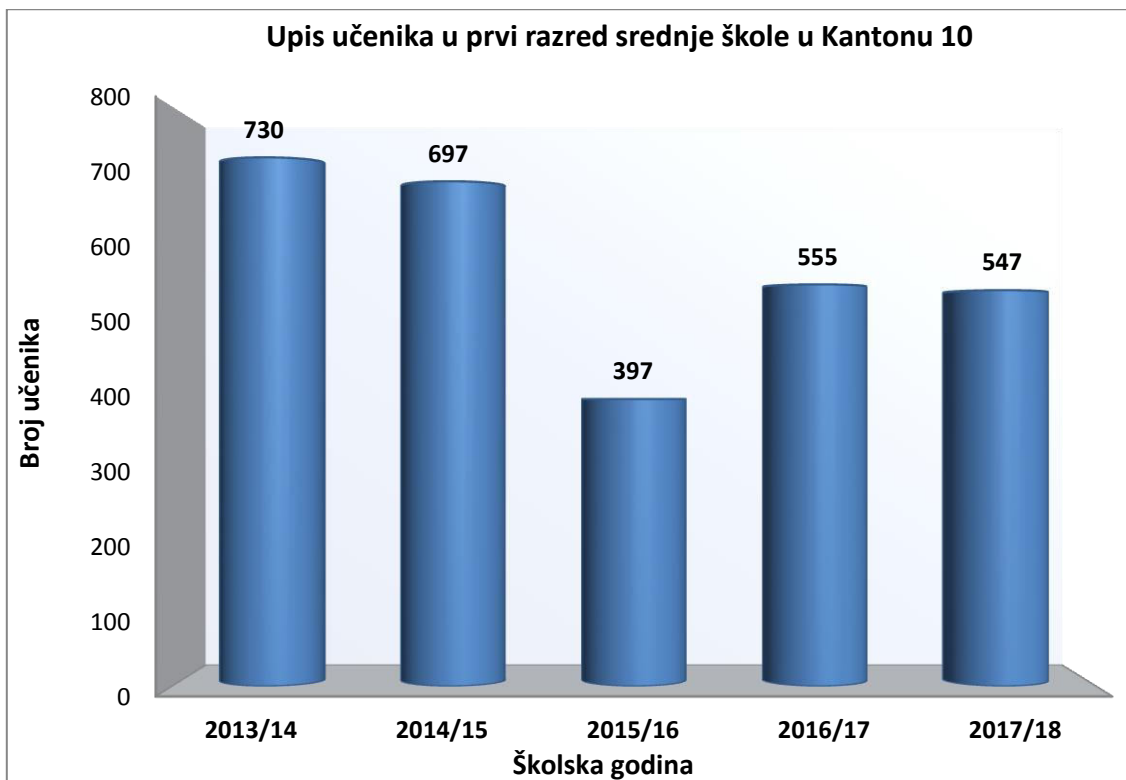
Broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Kantonu Sarajevo je fluktuirao u petogodišnjem periodu, a najniža vrijednost zabilježena je školske 2013/14. godine kada je upisana prva generacija učenika koji su pohađali devetogodišnju osnovnu školu.

Upoređujući podatke ovogodišnjeg upisa i upisa na početku posmatranog perioda (školska 2013/14. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole povećao za 787 ili 24,78%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2017/18. godini je **15.970**.

Kanton 10

U školskoj 2017/18. godini, u prvi razred srednje škole u Kantonu 10 upisano je 547 učenika, što je 8 učenika ili 1,44% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. U odnosu na planirani broj, u aktuelnoj školskoj godini upisana su 73 učenika manje, odnosno 11,77%.



Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, mogu se konstatirati značajne fluktuacije. Najveći broj upisanih učenika (730) zabilježen je u godini početka posmatranja, dok je najmanji broj učenika (397) upisan u školskoj 2015/16. godini, upravo kada je upisana prva generacija učenika koji su u ovom kantonu pohađali devetogodišnje osnovno obrazovanje. U odnosu na 2013/14. školsku godinu, u aktuelnoj školskoj godini manje je 183 učenika ili 25,07%.

Ukupan broj učenika u srednjim školama u Kantonu 10 u školskoj 2017/18. godini je **1.965**.

2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2017/18. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 4: Broj učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2017/18. godini

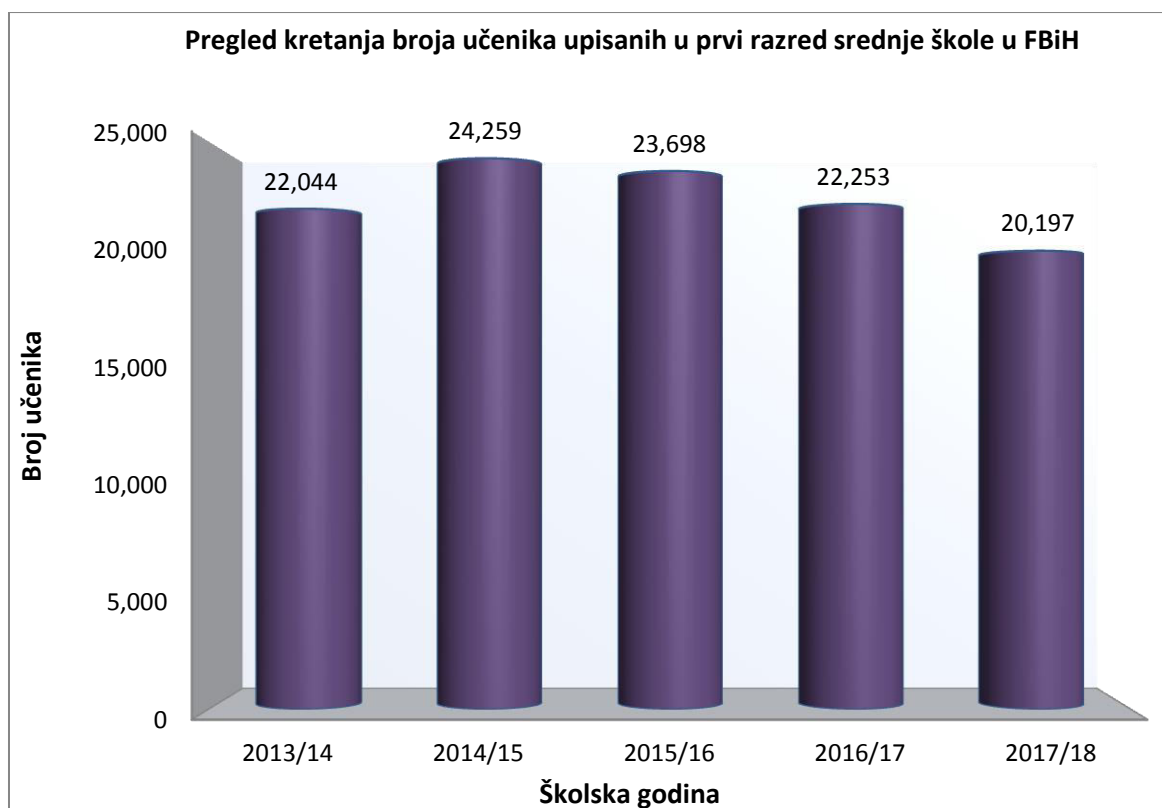
Redni broj	Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno:
1.	Unsko-sanski	2.519	9.570
2.	Posavski	290	1.350
3.	Tuzlanski	4.303	16.049
4.	Zeničko-dobojski	2.933	13.910
5.	Bosansko-podrinjski	231	976
6.	Srednjobosanski	2.630	10.401
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.849	7.796
8.	Zapadnohercegovački	932	3.754
9.	Kanton Sarajevo	3.963	15.970
10.	Kanton 10	547	1.965
∑ Federacija BiH		20.197	81.741

Izvor: Podaci u tabeli 4 prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja

Tabela 5: Pregled kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2013/14 – 2017/18. godina

Redni broj	Kanton	Školska godina					Povećanje/ smanjenje e-a	% promjene (f/a)·100%
		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18		
		a	b	c	d	e	f	g
1.	Unsko-sanski	2.362	3.188	2.843	2.659	2.519	157	6,65%
2.	Posavski	426	411	318	342	290	-136	-31,92%
3.	Tuzlanski	4.191	4.076	4.743	4.497	4.303	112	2,67%
4.	Zeničko-dobojski	3.748	4.454	4.093	3.812	2.933	-815	-21,74%
5.	Bosansko-podrinjski	197	330	298	251	231	34	17,26%
6.	Srednjobosanski	3.362	3.063	3.088	2.839	2.630	-732	-21,77%
7.	Hercegovačko-neretvanski	2.603	2.064	2.401	2.290	1.849	-754	-28,97%
8.	Zapadnohercegovački	1.249	1.108	1.012	1.004	932	-317	-25,38%
9.	Kanton Sarajevo	3.176	4.868	4.505	4.004	3.963	787	24,78%
10.	Kanton 10	730	697	397	555	547	-183	-25,07%
∑ Federacija BiH		22.044	24.259	23.698	22.253	20.197	-1.847	-8,38%

Izvor: Podaci u tabeli 5 za školsku 2013/14, 2014/15, 2015/16. i 2016/17. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 204/2014, 221/2015, 238/2016 i 253/17. Podaci koji se odnose na školsku 2017/18. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja



U grafikonu su dati zbirni podaci za Federaciju BiH

Analizom kretanja broja učenika prvog razreda srednjih škola u Federaciji BiH u periodu školska 2013/14 – 2017/18. godina, može se primijetiti da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola. Prema zbirnim podacima za Federaciju BiH, broj učenika prvih razreda srednjih škola u tekućoj školskoj godini u odnosu na školsku 2013/14. godinu smanjio se za 1.847 učenika ili **8,38%**.

U posmatranom periodu, broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Federaciji BiH je fluktuirao. Može se uočiti da je u aktuelnoj školskoj godini zabilježen najmanji broj upisanih učenika, manji čak i od broja u školskoj 2013/14. godini, kada je u srednje škole u pet kantona upisana prva generacija koja je pohađala devetogodišnju osnovnu školu. U Informaciji o upisu učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2013/14. godini, analizirani su mogući razlozi značajnog smanjenja broja učenika u prvom razredu srednje škole u školskoj 2013/14. godini, te je ustanovljeno da je u navedenoj godini došlo do najvećeg smanjenja broja učenika u sljedećim kantonima: Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo. Ključni faktor ovog trenda u navedenih pet kantona, među kojima su i najveći kantoni u Federaciji BiH, je taj što je prvi razred srednje škole u navedenoj školskoj godini upisala prva generacija učenika koja se obrazovala prema devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja i koja je bila malobrojnija od prethodnih generacija. U školskoj 2015/16. godini, došlo je do smanjenja broja upisanih učenika u prve razrede srednjih škola u Posavskom kantonu i Kantonu 10 iz prethodno navedenog razloga, no to nije značajnije utjecalo na ukupan broj upisanih učenika u Federaciji

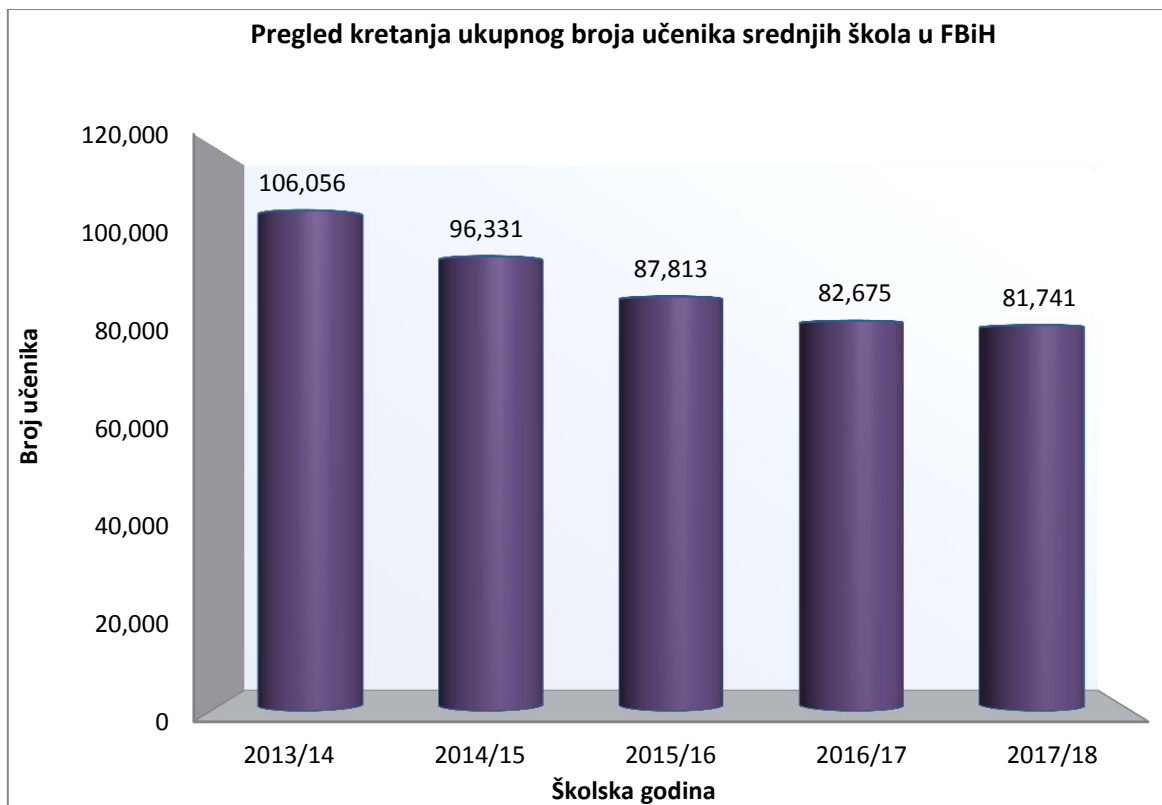
BiH. Pored navedenog, drugi razlog koji je također utjecao na smanjenje broja učenika u prvom razredu srednje škole u Federaciji BiH je stalni pad broja stanovnika u ovoj starosnoj grupi. Ovaj pad je s jedne strane uzrokovan padom nataliteta, prisutnim već niz godina, a koji se do sada manifestirao u vidu smanjenog upisa učenika u osnovne škole, a sada se jasno odražava i na nivo srednjeg obrazovanja, dok je s druge strane evidentan negativan saldo vanjskih migracija ove starosne grupe u okviru posmatranog perioda.

Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je konstatirati da postoje bitne razlike što se tiče promjene broja učenika u pojedinim kantonima. Značajno povećanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole zabilježeno je u Kantonu Sarajevo (24,78%), Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde (17,26%) i Unsko-sanskom kantonu (6,65%). U svim ostalim kantonima, izuzev Tuzlanskog, evidentirano je smanjenje broja učenika u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak posmatranog perioda. Najveće procentualno smanjenje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu zabilježeno je u Posavskom kantonu (-31,92%), Hercegovačko-neretvanskom kantonu (-28,97%) te Zapadnohercegovačkom kantonu (-25,38%) i Kantonu 10 (-25,07%).

Tabela 6: Pregled kretanja broja učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2013/14 – 2017/18. godina

Redni broj	Kanton	Školska godina					Povećanje/ smanjenje e-a	% promjene (f/a)·100%
		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18		
		a	b	c	d	e	f	g
1.	Unsko-sanski	11.904	11.058	10.239	9.619	9.570	-2.334	-19,61%
2.	Posavski	1.670	1.600	1.413	1.300	1.350	-320	-19,16%
3.	Tuzlanski	22.484	19.226	16.850	15.751	16.049	-6.435	-28,62%
4.	Zeničko-dobojski	17.900	16.228	14.778	14.478	13.910	-3.990	-22,29%
5.	Bosansko-podrinjski	1.242	1.202	1.031	948	976	-266	-21,42%
6.	Srednjobosanski	13.402	12.333	11.420	10.610	10.401	-3.001	-22,39%
7.	Hercegovačko-neretvanski	11.170	9.621	9.386	8.614	7.796	-3.374	-30,21%
8.	Zapadnohercegovački	4.494	4.419	4.265	4.029	3.754	-740	-16,47%
9.	Kanton Sarajevo	18.966	17.904	16.148	15.285	15.970	-2.996	-15,80%
10.	Kanton 10	2.824	2.740	2.283	2.041	1.965	-859	-30,42%
Σ	Federacija BiH	106.056	96.331	87.813	82.675	81.741	-24.315	-22,93%

Izvor: Podaci u tabeli 6 za školsku 2013/14, 2014/15, 2015/16. I 2016/17. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 204/2014, 221/2015, 238/2016 i 253/17. Podaci koji se odnose na školsku 2017/18. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju BiH

Posmatranjem kretanja ukupnog broja učenika u srednjim školama u kantonima Federacije BiH u periodu školska 2013/14 – 2017/18. godina, može se konstatirati da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola u Federaciji BiH za 24.315 učenika ili 22,93%. U ovom slučaju je evidentan trend konstantnog pada koji se amortizira u aktuelnoj školskoj godini.

Ukoliko analiziramo procenete smanjenja ili povećanja broja učenika u petogodišnjem periodu po kantonima, možemo utvrditi da je u svim kantonima došlo do smanjenja broja učenika u srednjim školama, a najveće smanjenje zabilježeno je u Kantonu 10 (30,42%), zatim u Hercegovačko-neretvanskom kantonu (30,21%), te u Tuzlanskom kantonu (28,62%).

REZIME

U Federaciji Bosne i Hercegovine obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini u Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i Kantonu Sarajevo, a od školske 2009/10. godine provodi se u svim kantonima Federacije BiH.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2017/18. godini počela je 4. septembra 2017. godine u svim kantonima.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2013/14. godine do školske 2017/18. godine može se uočiti izvjesno smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 561 učenika ili 2,65%.

Bitno je navesti da je obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovu školu potpun u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i Kantonu 10, a skoro potpun u Tuzlanskom kantonu i Zeničko-dobojskom kantonu. Osiguranje predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu značajno je radi smanjenja inicijalnih razlika među učenicima u predznanju i pripremljenosti za osnovnu školu, čime se doprinosi stvaranju jednakih mogućnosti za postizanje uspjeha u osnovnom obrazovanju za svu djecu.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine se, također, kontinuirano smanjivao u periodu školska 2013/14 – 2017/18. godina. Broj učenika osnovnih škola u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 11.161 učenika ili 5,61%.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2013/14. godine do školske 2017/18. godine može se uočiti smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred srednje škole. Broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 1.847 ili 8,38%. Među kantonima koji su prešli na devetogodišnje osnovno obrazovanje u školskoj 2004/05. godini, zabilježen je trend značajnog smanjenja broja učenika prvih razreda srednje škole u školskoj 2013/14. godini, kada je prva generacija učenika koji su završili osnovnu školu po devetogodišnjem programu upisala prvi razred srednje škole. Kantoni koji su prešli na devetogodišnje osnovno obrazovanje u školskoj 2006/07. godini bilježe značajno smanjenje broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2015/16. godini.

Analizom kretanja ukupnog broja učenika srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je u periodu školska 2013/14 – 2017/18. došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 24.315 učenika, odnosno 22,93%.

PREPORUKE

Preporuka 1. Potrebno je u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine osigurati dosljednu primjenu člana 16. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini koji propisuje da osnovno obrazovanje traje devet godina, a ova se obaveza ni u jednom kantonu ne bi trebala smanjivati, jer se na taj način učenici određenog kantona stavljaju u nepovoljniji položaj u ostvarivanju prava na osnovno obrazovanje u odnosu na učenike iz ostalih kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i drugih dijelova Bosne i Hercegovine.

Preporuka 2. Potrebno je svoj djeci predškolskog uzrasta osigurati mogućnosti da budu uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, u skladu s članom 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, radi unapređenja mogućnosti za uspješan početak i nastavak obrazovanja za svako dijete.

Preporuka 3. Potrebno je uspostaviti efikasan sistem evidentiranja djece koja ne upisuju osnovnu i srednju školu i koja napuštaju osnovno i srednje obrazovanje prije njegovog završetka s ciljem postizanja potpunog obuhvata djece osnovnim obrazovanjem i sprečavanja napuštanja obrazovanja prije sticanja prve kvalifikacije.

Preporuka 4. Potrebno je osigurati pravo upisa u osnovnu školu djeci koja nisu evidentirana u matične knjige rođenih i olakšati procedure upisa za djecu pripadnika romske nacionalnosti, djecu stranih državljana i drugu djecu koja mogu imati birokratske prepreke prilikom upisa u osnovnu školu.

Preporuka 5. Potrebno je razvijati i podržati programe naknadnog sticanja osnovnog i srednjeg obrazovanja za odrasle bez kvalifikacije i osigurati određena sredstva za ovu namjenu iz federalnog, kantonalnih i općinskih budžeta.

Preporuka 6. Općine i kantoni svake godine u svojim budžetima trebaju alocirati dovoljno sredstava za osiguranje besplatnog prijevoza učenicima osnovnih škola, te za sufinansiranje nabavke besplatnih udžbenika za socijalno ugrožene učenike u skladu s kantonalnim propisima koji reguliraju ovo pitanje.

Preporuka 7. S obzirom na kontinuiran trend smanjenja broja učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju i neminovne posljedice viška prosvjetnog kadra, predlažemo da se viškovi kadra ne rješavaju kreiranjem odjeljenja sa manjim brojem učenika nego što je propisano važećim pedagoškim standardima i normativima, nego da se ovaj kadar uključi u programe edukacije i pripreme za rad u inkluzivnom obrazovanju u vidu asistenata u nastavi.